

SISUKORD

Saateks	2
Sissejuhatus	4
I. Alamprogramm „Haridus“	10
II. Alamprogramm „Etniliste vähemuste haridus ja kultuur“	30
III. Alamprogramm „Täiskasvanute eesti keele õpe“	32
IV. Alamprogramm „Ühiskonnapädevus“	36
V. Alamprogramm „Riikliku programmi juhtimine, hindamine ja asutuste tegevusvõime suurendamine“	44
Основные результаты по выполнению государственной программы «Интеграция в эстонском обществе 2000-2007» Целевым учреждением интеграции в 2004 году	50
Finantsaruanded 2000–2004	52
Integratsiooni Sihtasutuse nõukogu	53
Töötajad	54

CONTENTS

Foreword	3
Introduction	5
I. Sub-programme “Education”	11
II. Sub-programme “The education and culture of ethnic minorities”	31
III. Sub-programme “The teaching of the Estonian language to adults”	35
IV. Sub-programme “Social competence”	41
V. “State programme management, assessment and raising of institutions` capacity”	48
Основные результаты по выполнению государственной программы «Интеграция в эстонском обществе 2000-2007» Целевым учреждением интеграции в 2004 году	50
Financial Statements 2000–2004	52
Governing Board of the Integration Foundation	53
Staff	54

SAATEKS

Oluliseks, võib öelda et murranguliseks saavutuseks lõimumisprogrammi elluviimisel 2004. aastal oli naturalisatsioonitempo järsk tõus.

Kui paaril eelneval aastal ei ületanud Eesti kodakondsuse saanud isikute arv, kes varem olid määratlemata või mõne teise riigi kodakondsusega, nelja tuhandet aasta kohta, siis 2004. aastal oli see juba üle kuue ja poole tuhande. See näitab riigi ja tema alaliste, kuid võõrpäritoluga elanike konstruktiivse dialoogi edukust, mis on suurendanud inimeste huvi oma elukohamaa vastu ja taht ning valmisolekut aktiivsemalt lülituda Eesti ühiskonna ühisesse ellu. Oma osa motivatsiooni tõusus on kindlasti ka sellel, et 1. mail 2004 sai Eestist Euroopa Liidu liikmesriik ja iga Eesti Vabariigi kodanik on sellest päevast alates ka täieõiguslik Euroopa Liidu kodanik.

Praegu, mil seda kirjutan, võin kinnitada, et tegemist polenud juhusliku, ühekordse ilminguga. Eesti kodakondsuse õigustatud taotlejate arv on jätkuvalt kasvanud.

Integratsiooniprogrammi elluviimine on jätkunud ja jätkub kõigis tema põhisuundades. Nähes endiselt tegeliku lõimumise põhialusena eesti keele oskust, oleme ühtlasi

suurendanud tähelepanu protsessi sotsiaal-majanduslikule küljele, pidades eriti silmas vajadust tösta muukeelse taustaga noorte konkurentsivõimet oma haridustee jätkamisel ja tööturul.

Integratsiooniprogrammi toimimine lõpeb 2007. aastaga, samas ootavad ees uued väljakutsed. Riik on alustanud eeltöid uue programmi koostamiseks Euroopa Liidus väljakujundatava immigratsiooni- ja integratsioonipoliitika raamistikus. EL liikmesriigina saab Eesti selle poliitika arendamisel õppida teiste riikide senistest kogemustest ja omalt poolt pakkuda meie endi unikaalset kogemust tasakaalukast ja edukast integratsiooniprotsessist olukorras, kus tegemist väga suurearvulise võõrpäritoluga elanike hulgaga. Avardunud maailma uutele väljakutsele ja võimalustele läheme vastu juba tunduvalt ühtsena ühiskonnana, kui seda olime Eesti taastatud iseseisvuse esimestel aastatel.

Paul-Eerik Rummo
Rahvastikuminister, riikliku integratsiooniprogrammi
juhtkomitee esimees

Mai 2005

SISSEJUHATUS

Käesolev aastaraamat sisaldab ülevaadet Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse (edaspidi Integratsiooni Sihtasutus) tegevusest ajavahemikus 1. jaanuar 2004–31. detsember 2004.

Integratsiooni Sihtasutuse tegevuse eesmärk vastavalt põhikirjale on soodustada integratsiooniprotsesside kulgu Eesti ühiskonnas ning sellest lähtuvalt on sihtasutus rajanud oma töö alljärgnevalele põhimõtetele:

- toetades nn „rohujuure tasandilt“ laekuvaid projekte, julgustada inimesi ühiskonnas laiemalt integratsiooniprotsesside vastu huvi tundma ja aktiivselt osalema;
- arendades välja suuremahulisi ja sihtotstarbelisi projekte, suunata sihtasutuse käsutuses olevaid ressursse aktuaalsete probleemide lahendamisele;
- kogudes informatsiooni integratsiooniprotsessidega tegelevate asutuste ja projektide kohta, seada sisse koostöökontakte kõigi huvitatud osapooltega.

Alates 2003. aastast juhatab sihtasutuse seitsmeliikmelise nõukogu tööd rahvastikuminister Paul-Eerik Rummo. Nõukogu kavandab Sihtasutuse tegevust; korraldab Sihtasutuse juhtimist ja teostab järelevalvet selle tegevuse üle.

Sihtasutuse tegevus jaotub tinglikult kaheks valdkonnaks:

- Eesti riigi poolt eraldatud vahendite kasutamise kavandamine, koordineerimine ja administreerimine (vahetu projektitoetus), samuti iseseisev projektide väljatöötamine ja teostamine;
- välisriikide ja -organisatsioonide poolt finantseeritavate projektide kavandamine, rahastamine, taotlemine, projektide koordineerimine ja administreerimine.

Administreeritavate vahendite kogusumma oli võetud kohustuste järgi (sõlmitud lepingud, sh välisabi kasuta-

miseks, nõukogu ja hindamiskomisjonide otsused vahendite eraldamisest,) 51, 61 miljonit krooni. Sellest moodustas välisabi, mille väljamaksed teostati abiandja poolt, 22, 08 miljonit krooni.

RIIGIELARVELISTE VAHENDITE KASUTAMINE

Integratsiooni Sihtasutuse ja Siseministeeriumi vahelise rahastamise kokkuleppe raames korraldatud konkursid 2004. aastal:

- vene- ja kakskeelsete televisiooni saatesarjade projektide konkurs, toetati kolme telesaatesarja;
- rahvuskultuuriseltside konkursi kahe projektide esitamise vooruga toetati 30 projekti;
- projektikonkurss „Vabaduse teekond“;
- avatud (üld)konkurss, toetati 24 projekti erinevatest tegevusvaldkondadest.

Anti välja kolm arendusstipendiumit 2003. aasta edukate integratsioonialaste projektide läbiviijatele: Slaavi Haridus- ja Heategevusühingute Liit, projekt „Pääsuke“, Salong-Teater, projekt „Kakuke“ ja Kristi Tamm fie, eesti keele laagri projektid Lääne-Virumaal Piilu talus.

Haridusprogrammide Keskus

Integratsiooni Sihtasutuse ja Haridus- ja Teadusministeeriumi vahel sõlmitud koostöökokkuleppe raames teostatud tegevused.

Läbiviidud koolituste käigus loodi näidisainekavad vene koolidele, kes soovivad aineid õpetada eesti keeles. Konkursi „Muukeelne õpilane“ raames toetati 22 kooli tegemisi. Eesti keele kui teise keele õpetajate liiduga koostöös korraldati koolitusi eesti keele kui teise keele õpetajatele.

Riigihanke tulemusena koostati eesti keele kui teise keele õppe alused koolieelsetes lasteasutustes. Riiklik Eksami-

ja Kvalifikatsioonikeskus sai toetust, et koostada teatmikud eesti- ja venekeelsete koolide õpilastele põhiseaduse tutvustamiseks.

Toimus juba traditsiooniline Kodanikupäeva viktoriin. Toetati kuut noorte koostööprojekti avatud noortekeskustes. Konkursi alusel finantseeriti rahvuskuultuuriseltside pühapäevakoolide tegevust ning nendes töötavatele emakeeleõpetajatele pakuti täienduskoolitust.

Keelekümbluskeskus

Integratsiooni Sihtasutuse ja Haridus- ja Teadusministeeriumi vahel sõlmitud koostöökokkuleppe raames teostatud tegevused.

Valmis Keelekümblusprogrammi strateegiline plaan, mis kinnitati Sihtasutuse nõukogus.

Hiliskeelekümblusprogrammiga liitus 16 uut kooli. Koostati keeleõpet ja aineõpet integreerivad töölehed 6. ja 7. klassi jaoks. Asutati Lastevanemate Liit, mille ülesandeks on populariseerida keelekümblust ja edendada kakskeelset haridust.

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Hollandi MATRA projekti raames valmis dokument „Uusimmigrantide lapsed Eesti hariduses“, mis esitab Eesti seisukohad uusimmigrantide laste hariduse saamise võimaluste kohta, ning loodi õppematerjalid.

Ameerika Ühendriikide Suursaatkond Tallinnas toetas „Kodaniku käsiraamatu“ koostamist. Käsiraamat ilmus nii eestikeelsena kui tõlgituna vene keelde.

Toetati MTÜ „Lapsele oma kodu“ Narva tööühma projekti „Dokumenteermata inimeste integreerimine Eesti ühiskonda“, mille raames aidati Ida-Virumaal ja Tallinnas inimesi oma Eestis viibimist legaliseerida.

Euroopa Liidu Phare programmi rahastamisel jätkub projekt „Eesti keele õpe ja eestikeelne õpe muukeelsele elanikkonnale“, mille raames toimuvatest keeleõppe-tegevustest jätkuvad keeleõppekulude hüvitamise projekt Interest, keelelaagrite ja pereõppe korraldamine ning avalikkuse teavitamine integratsiooniteemaatil.

Keeleõppe toetuse kõrval arendatakse õpetajakoolitust nii kõrgkoolides kui täiendõppe vormis; luuakse tingimusi eestikeelseks õppeks kutsekoolides ja lasteaedades, toetatakse hiliskeelekümbusklasside arengut 20 vene õppekeelega koolis.

Lõppes koostöö Eesti ühiskonnas mitmekultuurilisust edendava välisabi projekti „Mitmekultuuriline Eesti 2002–2004“ raames. Norra, Soome, Suurbritannia, Rootsi ja Eesti poolt rahastatud välisabi projekti kogueelarve oli 24,9 miljonit krooni, millest Eesti riigi panus moodustab 9,7 miljonit krooni ja välisabi 15,2 miljonit krooni.

Suur osa projekti tegevustest oli suunatud noortele. Toetati eesti keele õpet, sh keelekümblust eelkooli- ning alghariduse tasemel, suurendati eesti ja vene keelt kõnelevate noorte omavaheliste kontaktide arvu igapäevaelus, organisatsioonide ja koolide vahel. Tööjõulähetuste korraldamisega toetati mitte-eestlaste keelelist ja professionaalset konkurentsivõimet tööjõuturul ja kutsekoolides. Edendati meediaharidust nii õpetajate täienduskoolituse kaudu kui noorte meediaprojekte toetades.

UUED TEGEVUSSUUNAD JA PROJEKTID

Sihtasutus on olnud enamuse administreeritavate projektide konkreetsete tegevuskavade kavandajaks ja koostajaks. 2004. aastal valmistati ette Euroopa Liidu struktuurifondide projektiideed. Telliti uuringud, et kaardistada hetkeolukord ning täpsustada vajadused:

- muukeelsete kutsekoolide olukord eesti keele õppe ja eestikeelse õppe läbiviimisel,
- muukeelsete töötute tööturule integreerimise võimalused,
- muukeelsete noorte töötusrisi vähendamine.

Taotlused esitati vastavatele rakendusasutustele (Tööturamet ja Sihtasutus Innove) järgmistes valdkondades:

- „Eesti-sisesed tööjõulähetused keeleõppe eesmärgil“,
- „Muukeelsete töötute integreerimine tööturule eesti keele õppe ja erialase ümberõppe kaudu“,

- „Muukeelsete noorte töötusrisi vähendamine Ida-Virumaal ja Harjumaal“

Eelnevaid taotlusi ei rahastatud. Jaanuaris 2005 esitati projektid „Eestikeelse õppe ja õppevara laiendamine muukeelsetes kutsekoolides“ (~13 mln kr) ning „Eestisisesed tööjõulähetused keelepraktika eesmärgil“ (~7,8 mln kr) Sihtasutusele Innove.

Integratsiooni Sihtasutus viis läbi riigihanke, et tellida riikliku integratsiooniprogrammi vahehindang ja projektide raamplaani koostamine. Vahehindamine on aluseks konkreetsete meetmete väljaarendamiseks, mida finantseeritakse riigieelarvest ja välisabist, sh EL struktuurfondidest kaasfinantseeringuna Riikliku Arengukava järgmisel programmeerimisperioodil 2007–2013.

Euroopa Liidu abiprogramm Üleminekufond (Transition Facility)

Integratsiooni Sihtasutus rakendab projekti „Kodakondsuse taotluste isikute integratsiooni toetamine Eestis“. Projekti kogumaht aastateks 2005–2007 on 7,98 miljonit krooni, millest pool tuleb riigieelarvest ning pool Euroopa Liidult.

Projekt vastutav partner on Riigikantselei (Rahvastikuministri Büroo).

Projekti raames hoogustatakse kodakondsuse taotlemist laialdase teavitamiskampaania ja koolitusprogrammi. Koolitust korraldatakse kokku 10 000 inimesele: 7000 täiskasvanud kodakondsuse taotlejale ja 3000 määratlemata kodakondsusega õpilasele venekeelsetes koolides.

Euroopa Komisjoni 6. raamprogrammi 7. prioriteedi projekt „Kogukondlike konfliktide rahuprotsessid: konfliktide põhjuste mõistmiselt konfliktide lahendamisele“

Projekti eesmärk on analüüsida kogukondlike konfliktide põhjuseid ja arenguid Euroopa Liidu liikmesriikides ja kandidaatriikides ning töötada välja vahendid ja valikud konfliktide lahendamiseks.

Integratsiooni Sihtasutus viib projekti läbi koos partneritega võrgustikus, mida koordineerib Pariisi Interdistsiplinaarse Võrdleva Uuringu ja Sotsiaalteaduste Instituut.

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

Alamprogramm kokku 28, 44 mln kr

Eesti ühiskonnas elama ja toime tulema õpitakse koolis. Koolis omandatakse keeleoskus ja taustteadmised. Suhtlemises, sh eri rahvuste vahelises suhtlemises kujunevad huvid ja hoiakud.

Alamprogrammi „Haridus“ tegevuste kavandamisel on aluseks kaks põhieesmärki:

- põhikooli lõpetanu on ühiskonnapädev ja valdab eesti keelt kesktasemel;
- keskkariduse omandanud noored valdavad eesti keelt olme- ja töösuhtluseks vajalikul määral, suudavad õppida eesti keeles.

I.1. MISSIOON: KUJUNDADA EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPPESÜSTEEM, KUS RAKENDATAKSE MITMEKESIST JA TÄNAPÄEVAST ÕPPEVARA NING KEELTE KOOSMÕJU ARVESTAVAID KEELE ÕPPIMISE MALLE, ET MUUKEELSE LAPSED JA NOORED OMANDA KSI EESTI KEELE MOTIVEERITULT NING TULEMUSLIKULT

I.1.a. Keeledidaktika arendamine, keeleõppe meetodid, õppekavade ja õppevara väljatöötamine, koolitajate koolitus

I.1.a.3.-8. Eesti keele kui teise keele õpetamise programmi väljatöötamine koolieelsetele lasteasutustele ja selle rakendamine

Haridusprogrammide Keskus – 29 810 kr

TÜ Narva Kolledžiga 2003. aastal sõlmitud riigihankelepingu „Koolitustellimus koolieelsetes lasteasutustes eesti keele kui teise keele õppe aluste loomiseks ja koolitajate koolitamiseks“ raames viidi läbi kolm koolitusmoodulit ning anti eksperthinnangud järgmistele materjalide kohta:

- eesti keele kui teise keele õpetamise programm koolieelsetes vanuses lastele,
- koolieelse lasteasutuse õpetaja põhikoolituse eesti keele kui teise keele õpetamise mooduli õppekava,

- koolieelse lasteasutuse eesti keele õpetaja täienduskoolituse õppekava,

- eesti keele kui teise keele õppimist ja õpetamist soodustava keskkonna kirjeldus koolieelsetes lasteasutustes ning selle loomist toetavate materjalide kirjeldused,

- piirkondliku keeleõppekeskuse mudeli kirjeldus,

- õppematerjalid koolieelsetes vanuses lastele eesti keele kui teise keele õppimiseks ning nende juurde kuuluv õpetajaraamat,

- õppematerjal koolieelse lasteasutuse õpetaja põhikoolituse eesti keele kui teise keele õpetamise mooduli ja täienduskoolituse läbiviimiseks.

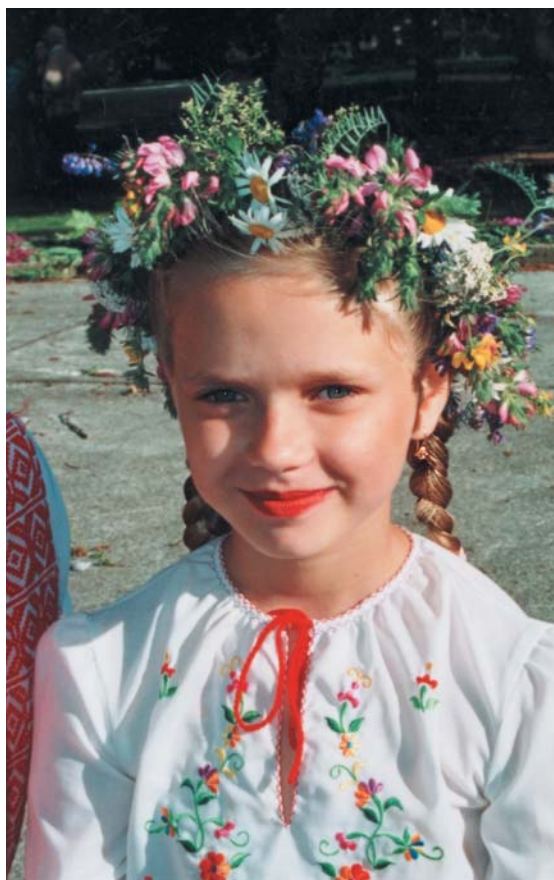
EL Phare programm – 370 824 kr

TÜ Narva Kolledžiga sõlmiti leping, et korraldada täienduskoolitust (4 AP) lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajatele, kes loovad koolituse käigus ka uusi õppematerjale. Kursustel osaleb kokku 150 õpetajat nii Narvas, Tartus kui Tallinnas.

I.1.a.4. Keeledidaktika programmi väljatöötamine koolieelsetele lasteasutustele

*„Mitmekultuuriline Eesti“,
sh Integratsiooni Sihtasutus – 200 000 kr
Soome Välisministeerium – 1 338 902 kr*

2004. aasta sügisel liitus keelekümblusprogrammiga 3 lasteaeda. Kokku osaleb programmis 12 lasteaeda (18 rühma). Valmis õppekava ja koolitusmaterjalid lasteaia õpetajate viiepäevaseks koolituseks. Toimusid erinevad koolitused lasteasutuste õpetajatele, juhatajatele, ülikoolide esindajatele, metoodikutele ja lastevanematele. Lasteaedadele jagati lasteraamatuid ja õppematerjale. Viidi läbi uuring programmi rakendamise kohta (M. Pandis, Ö. Vahar, E. Kulderknup).

ME RÄÄGIME EESTI KEELT

Den za dnjom

13. 02. 2004, Ruta Pels

Vene ja vene-eesti lasteaedade lapsed õpivad rääkima eesti keeles; õpivad nimetama neid ümbritsevad esemeid; räägivad, mida nad teevad tavapäevadel ja pidupäevadel ja seda tänu Integratsiooni Sihtasutuse poolt välja antud õpperaamatutele. Keelekümblusprogrammi projektijuht Svetlana Belova peab neid raamatuid tähelepanuväärseks ja lastele arusaadavaiks ning huvitavaiks. Raamatute tiraaž on 600 eksemplari, nii et lasteaedad saavad üks-kaks komplekti. Tallinnas, Tartus, Narvas ja Jõhvis toimuvad seminarid, mille käigus eesti keele õpetajad tutvuvad uute raamatute järgi toimuva õppetöö meetodikaga. Seminarist osavõtjad kinnitasid, et keelekümblusrühmades õppivatel lastel ei ole tulevikus probleeme eesti keelega.

I.1.a.8. Eesti keele kui teise keele õppevara mitmekesistamine

Ameerika Ühendriikide Suursaatkond – 326 765 kr

Jätkati 2000. aastal alustatud koostööd Ameerika Ühendriikide Suursaatkonnaga Tallinnas. Jätkati eesti keele õppe CD-ROMi loomist 7.–9. klassi õpilastele. Valmib interaktiivne õppevahend „Kaunis külaline“. Saatkonna kaasabil saadi tasuta kasutamiseks keeleõppe CD-ROMi loomise tarkvara, mis jaotati muukeelsetele koolidele. Seoses projekti tehnilise keerukusega lükkus selle lõpetamine 2005. aasta I poolde.

I.1.b. Keelekümblusprogrammi väljatöötamine, arendamine ja rakendamine

I.1.b.9. Keelekümblusprogrammi rakendamine ja arendamine

*Keelekümbluskeskus – 1 686 000 kr,
välisabi Kanadast – 1 609 126 kr*

Keelekümblusprogrammi on kaasatud 27 vene õppekeelega kooli ja 9 lasteaeda üle Eesti. Seitse kooli on seotud varase keelekümluse programmiga (edaspidi VKK) ja kaksümmend – hiliskeelekümluse programmiga (edaspidi HKK). Kokku õppis 2004/05. õppeaastal keelekümblusprogrammis 1650 õpilast. Keelekümblust on kajastatud meedias märkimisväärselt ning seeläbi on tõusnud programmi tuntus avalikkuse silmis. Keskuse kodulehekülge külastati aruandeaastal 23 324 korda ja pöördumisi oli 501 078.

Keelekümbluskeskus juhendus 2004. aastal koostöös erinevate sidusrühmadega koostatud strateegilisest plaanist aastateks 2004–08, mis on kinnitatud Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutuse nõukogus. Mitmekesistunud on koostöö kõrgkoolidega (õpetajakoolituse õppekavad, hinnang Keskuses koostatud materjalidele jm).

28.–29. juunil 2004 toimus Jänedal keelekümblusprogrammi suvekool, milles osalesid kõik programmi kaasatud koolid ja lasteaedad. Suvekooli eesmärk oli anda hinnang programmi hetkeseisule ja sõnastada prioriteetsamad väljakutsed lähiaastateks ning tutvustada koolide ja lasteaedade esindajatele valminud strateegilist plaani.

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

KKE töötajad on külastanud kõiki programmiga liitunud lasteaedu ja koole, hindamaks programmi põhimõtete järgimist ja tunnustamaks saavutusi. Koostatud on ülevaade HKK juurutamise ja rakendamise seotud asjaoludest. Ülevaatesse on teaduskirjandusest ja koolikogemustest koondatud lahendusnäited ning soovitusel. Ülevaade on kättesaadav KKE kodulehel (www.kke.ee).

Koostatud on 230-leheküljeline käsiraamat õpetajatele ja haridusjuhtidele, milles Kanada spetsialistid pakuvad näpunäiteid ja asjakohaseid ideid keelekümbeluse programmi rakendamiseks. Käsiraamatu eestikeelne versioon on kättesaadav keskuse koduleheküljel.

Keskuse jõudluse tõstmiseks on käivitatud arenguvestluste süsteem, viidud läbi koolitusi ning Kanada spetsialisti välisaudit. Kanada projekti edukat kulgu tähistati partneritele ja koolidele suunatud tänuüritusega (üle 200 osaleja).

Eesti keele kui teise keele õppevara mitmekesistamine

*Keelekümbeluskeskus – 582 700 kr,
välisabi Kanadast – 733 246 kr*

VKK klasside jaoks on ilmunud 6 õpikust ja töövihikust koosnevat komplekti põhikooli I astmele. Kaks komplekti on 2004. aastal ette valmistatud täienduste ja parandustega kordustrükiks. Lasteaedade keelekümbeluse programmis anti välja USA saatkonna toel 12 raamatut lasteaedadele. Sarja kasutusvõimaluste tutvustamiseks korraldati piirkondlikud koolitused.

Koolidele on ostetud kirjandust lisalugemiseks (VKK programmi koolidele Kanada toetuse raames ja HKK programmi koolidele Euroopa Liidu Phare programmi raames).

Nii VKK lasteaedade kui ka koolide jaoks on koostatud sadu töölehti (kokku ligi 1100). HKK koolide 6.–7. klassile on 2004. aastal koostatud 1000 töölehte, sellest 75 töölehte koostati Kanada koolituste käigus. 8. klassi töölehed ja vajalik lisa 7. klassile koostatakse ja katsetatakse koostöös Kesk-Eesti Arenduskeskusega Euroopa Liidu Phare programmi raames.

Töölehed on kättesaadavad Keelekümbeluskeskuse veebileheküljel www.kke.ee.

I.1.b.10. Keelekümbeluse põhimõtteid järgiva õppekava koostamine

Rahastati õppevara koostamise eelarverealet

Koostati õpetaja näidistöökava HKK 7. klassile (oodatavad õpitulemused ja teemade käsitlemise ajakava aineti). Olemas on VKK õpetajate näidisõppekava 1.–6. klassile ja HKK täiendused kooli õppekavasse 6.–7. klassi kohta. Kooliõppekavade näidised on kättesaadavad Keelekümbeluskeskuse veebileheküljel www.kke.ee.

I.1.b.12. Lasteaedade ja koolide juhtide ning õpetajate keelekümbelusemetoodikaalne koolitus

*Keelekümbeluskeskus – 368 800 kr,
välisabi Kanadast – 2 443 331 kr,
EL Phare programm – 6 712 391 kr*

2004. aastal viidi Keskuse korraldusel läbi koolitusi 35 616-tunnises kogumahus. Koolitustes osales 618 pedagoogi (60% õpetajaid ja 40% koolide juhtkonna liikmeid). Valmis keelekümbeluse programmi koolituspoliitika, mis sisaldab ka koolide ja lasteaedade ning teiste programmi sidusrühmade koolitusvajaduste analüüsi.

Keelekümbeluskeskuse läbiviidav või korraldatav koolitus on eelkõige suunatud programmis osalevate koolide juhtidele ja õpetajatele. Keskus on jätkuvalt koolitanud (HKK koostöös Kesk-Eesti Arenduskeskusega) kõikide pilootkoolide ja -lasteaedade õpetajaid keelekümbelusemetoodika ning õppetöö planeerimise teemadel. Koolijuhtide koolitus on keskendunud programmiga seotud muutuste juurutamisele koolis ning õpetajate toetamise tulemuslikumale korraldusele. Olulist rolli on mänginud koolimeeskondade koolitamine, mille eesmärgiks on koolide arengukavade uuendamine ja tõhusam kasutamine koolide juhtimise vaatevinklist KK programmi arendamisel.

I.1.b.14. Teadusuuringud keelekümbeluse edukuse kohta

*Keelekümbeluskeskus – 243 000 kr,
välisabi Kanadast – 161 125 kr*

Kõiki VKK klasside õpilasi testiti kolm korda õppeaasta jooksul. Kokkuleppel Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega viidi I kooliastme lõpus läbi tasemetööd ning nende analüüs. Lapsevanemate hulgas korraldati kaks

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

küsitlust. Uuringud näitasid, et programmi rakendamine Eestis on olnud edukas ning laste teadmised vastavad riiklikus õppekavas esitatud normidele ning keelekümblusprogrammi poolt püstitatud keeleliste eesmärkidele.

Kanada saatkonna rahastamisel alustati VKK jätkusuutlikkuse uuringuga, mille eesmärk on määratleda keelekümblusprogrammi edufaktorid ning peamised väljakutsed programmi arendamisel lähtudes programmi nelja esimese kooli kogemusest. Uuring valmib aastal 2005. HKK kõikides 6. klassides viidi sügisel läbi baastestimine, mille tulemused on järgmiste testide võrdluse aluseks.

I.1.b.15. Keeleõpet soodustavate vahendite soetamine keelekümbuskoolidele

EL Phare programm – 1 071 792 kr

Hiliskeelekümblusprogrammiga liitunud koolidele hangiti raamatuid, teatmikke, tehnikat jm vahendeid, mis soodustavad keelekümbusklasside õpilaste keeleõpet.

I.1.b.17. Keelekümbusprogrammi kajastava filmi loomine

10-osalise dokumentaalsarja „Keelekümblejad“ jaoks filmitud materjali põhjal loodi 30-minutiline dokumentaalfilm „Seitse kevadist hetke“, mille eesmärk on tutvustada keelekümbusprogrammi televisioonis. Dokumentaalfilm läheb eetrisse 2005. aastal.

I.1.c. Õppetöövälised keeleõppemallid

I.1.c.19. Eesti keele laagri- ja pereõppemudeli arendamine ning rakendamine, sellealane koolitus

*„Mitmekultuuriline Eesti“ 1 792 210 kr,
Integratsiooni Sihtasutus – 600 000 kr,
EL Phare eesti keele õppe projekt – 658 823 kr*

Keelelaager koondab mitte-eestlastest ning eestlastest noored tegevusse, mille eesmärgid on tasandada keele- ja kultuuribarjääre, arendada suhtlusoskust, motiveerida eesti keele õppimist ning äratada selle vastu huvi. Pereõppe projektis võivad teismelised mitte-eestlased viibida keskmiselt ühe nädala kuni kaks kuud eesti perekonnas ning aktiivselt osaleda perekonna elus.

2004. aasta suvel osales eesti keele laagrites ja pereõppes 1084 last.

Välisabiprojekt „Mitmekultuuriline Eesti“ toetas 15 eesti keele laagrit ja 7 pereõppeprojekti, kus osales kokku 850 last. EL Phare eesti keele õppe projekt toetas vastavalt 5 laagri ja 3 pereõppe projekti, kus osales 234 last.

Projektide raames viibisid muukeelsed lapsed vähemalt 12 päeva eestikeelses peres või suvelaagris, mille programmi kuulus eesti keele õpe.

Projektijuhtidele, raamatupidajatele ja õpetajatele korraldati 9 infopäeva, mille eesmärgiks oli tutvustada projektikonkursi tingimusi, finantsaruandlust ja nõudeid, mis tagavad laste turvalisuse laagris.

Tulemuste hindamiseks, vahetu kogemuse saamiseks ja laagritingimustega tutvumiseks viidi kõikides laagriprojektides suvel läbi monitooring.

Keelelaagrite õpetajatele asuti koostama töölehtede komplekti metoodilise juhendi „Keeleõpetaja laagri- raamat“ juurde, mida saab kasutada keelelaagris suhtluskeelt arendavate ülesannete läbiviimisel.

I.2. MISSIOON: SIHIPÄRASTADA JA LAIENDADA EESTI KEELE KUI TEISE KEELE NING TEISTE AINETE ÕPETAJATE PÕHI- JA TÄIENDKOOLITUST, ET MUU ÕPPEKEELEGA KOOLIS TÖÖTAKSID KVALIFIKATSIOONINÕUETELE VASTAVAD ÕPETAJAD

I.2.a. Õpetajate täiendusõpe

I.2.a.1. Eesti keele kui teise keele õpetajate piirkondliku täiendusõppeõrgustiku väljaarendamine ja toimimine

Haridusprogrammide Keskus – 95 145 kr

Piirkondlikud keskused tegutsesid iseseisvate koolituskustena Tallinnas, Tartus ja Kohtla-Järvel ning pakkusid eesti keele kui teise keele õpetajatele erialast täienduskoolitust. Samuti tegeleti nõustamisega eesti keele kui teise keele õpetamismetoodika vallas. Keskused toetasid ka aineseksioonide tööd eesmärgiga kaasa aidata ainepädevuse tõstmisele.

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

I.2.a.2.-5. Võrgustiku õpetajate seminarid, materjalide kogumikud õpetajatele, võrgustiku veebilehe haldamine ja elektroonilise teabepanga koostamine eesti keele kui teise keele õpetamisest, eesti keele kui teise keele õpetajate täienduskoolitamine

Haridusprogrammide Keskus – 224 848 kr

Viidi läbi eesti keele kui teise keele õpetajate talve- ja suvekool, mille tulemusena täiendasid õpetajad end metoodikaalaselt. Piirkondlikes keskustes toimus neli erinevat koolitust järgmistel teemadel: ootused koolitajatele, õpilastööde juhendamine, õpilase ja õpetaja Mina-ruum ja koolikultuuri koosmõju ning eesti keele harjutusvara kasutamine õppetöös. Toimus Eesti keele kui Teise Keele Õpetajate Liidu aastakoosolek, kus arutati ka eesti keeles aineid õpetavate vene koolide õpetajate liitumist Liiduga ning keelekümblusõpetajate kaasamist Liidu tegevusse.

I.2.b. Eesti keele täiendusõppe teiste ainete õpetajatele jm koolitus

I.2.b.10. Kutseõppeasutuste eesti keele kui teise keele täiendusõppe

EL Phare 2003 programm – 1 445 746 kr

Kesk-Eesti Arenduskeskuse koordineeritavas projektis teevad koostööd 6 eesti- ja 6 vene õppekeelega kutsekooli. Projektis osalevad 30 õpetajat koolitusel ja praktilal eesti kutsekoolis, ning 100 õpilast saavad ajutiselt õppida eesti kutsekoolis. Kutsekoolide õpilaste tarbeks koostatakse sõnastikud kahel erialal – meditsiini ning turismiteenindus.

I.2.b.11. Koolitusprogrammide ja täiendusõppemudelite väljatöötamine ning rakendamine

EL PHARE eesti keele õppe projekt – 56 283 kr

Uute koolitusmoodulite väljaarendamises põhikooli õpetajate taseme- ja täienduskoolituse õppeprogrammidesse osalevad Tallinna Pedagoogikaülikool ja Tartu Ülikool. Eesmärgiks on välja töötada 10 koolitusmoodulit multikultuurilises klassis õpetavatele õpetajatele: toimetulek multikultuurilises keskkonnas, matemaatika, infotehnoloogia, bioloogia, geograafia, ajalugu, kodanikuõpetus, kirjandus, muusikaõpetus ja käsitöö/kunstiõpetus. Koolitusmoodulid töötatakse välja e-õppe

formaadis koos veebipõhise toe ja õppematerjalidega ning need sobivad tavalise statsionaarse ja kaugõppe tasemekoolituse ning täienduskoolituse jaoks.

I.2.b.13. Koolieelsete lasteasutuste õpetajate eesti keele kui teise keele õpetamise täienduskoolitus

Haridusprogrammide Keskus – 1 207 kr

Januaris toimus lasteaedade eesti keele õpetajatele teine koolitusmoodul, kus tutvustati ümbritseva keskkonna, käelise tegevuse, muusika, mängude jm kasutamist teise keele õpetamisel. Samuti räägiti koostööst lapsevanemate ja teiste lasteaiaõpetajatega.

I.2.c. Õpetajate ümberõppe, töötavate õpetajate täienduskoolitus

EL Phare 2003 programm – 797 977 kr

TÜ Narva Kolledžiga sõlmiti leping õpetajate täienduskoolituse arendamiseks, eestikeelse aineõppe lisaeriala kursustel (40 AP) koolitatakse 50 õpetajat kahes õppesuunas: ajalugu ja ühiskonnaõpetus ning loodusõpetus ja geograafia. Korraldatakse täienduskursus 100 õpetajale ja koolijuhile mitmekultuurilise õppe läbiviimiseks.

I.3. MISSIOON: LUUA KOOLIDES TINGIMUSED, MIS TAGAKSID ÕPPERÜHMAD EESTIKEELSE TÖÖ NING KOOLI LÕPETAJATE EESTI KEELE KUI TEISE KEELE OSKUSE OLME- JA TÖÖSUHTLUSEKS VAJALIKUL TASEMEL, ET ÕPPURID INTEGREERUKSID EESTI ÜHISKONDA

I.3.a. Meetmete kavandamine koolide arengukavades, ainekavad ja koolitus

EL Phare 2003 programm – vt III.4.1.

Viidi läbi uuring venekeelsete koolide olukorrast üleminekul kakskeelsele õppele. Selle eesmärgiks oli selgitada välja peamiste huvirühmade, so venekeelsete koolide koolijuhtide, aineõpetajate ja õpilaste suhtumine kakskeelse õppe sisseviimisesse. Esindusliku uuringu käigus küsitleti venekeelsete gümnaasiumite ja põhikoolide direktoreid ja aineõpetajaid, kvalitatiivuurunguna korraldati rühmavestlused venekeelse gümnaasiumi õpilastega.

Uuringu aruanne on kättesaadav Haridus- ja Teadusmi-

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

nisteeriumi kodulehel www.hm.ee.

I.3.a.1. Eesti õppekeelele ülemineku kavandamine muukeelsete gümnaasiumide, kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide arengukavades

Haridusprogrammide keskus – 1 363 038 kr

Toimus kaks seminari Tallinna venekeelsete koolide direktoritele ja õppealajuhatajatele, mis käsitlesid eesti keeles ainete õpetamist vene koolis. Koostöös Tallinna Haridusametiga korraldati seminar vene koolide direktoritele, kus selgitati koolide valmisolekut üleminekuks eesti õppekeelele ja oma kogemuste jagamise soovi.

Suvel toimus üle-Eestiliselt vene koolis aineid õpetavatele õpetajatele kolmepäevane seminar Saaremaal, mille tulemusena valmisid näidisainekavad matemaatika 5.–6. klassile, loodusainete näidisainekava 6.–7. klassile ja kirjanduse näidisainekava gümnaasiumiastmele.

2004. aasta kevadel ja sügisel viidi läbi kaks konkurssi „Muukeelne õpilane“, kus said osaleda nii üldharidus-, munitsipaal- kui kutsekoolid. Sõlmiti 22 projektilepingut, mille raames toetati nii ainete õpetamist eesti keeles venekeelsetes koolides, koolivahetusprogramme kui ka eesti koolis õppivaid muukeelseid õpilasi, kelle emakeel on vene keel.

Lisaks koostati eesti keeles õpetamise kava. Idee algatajaks oli Haridus- ja Teadusministeerium.

I.3.a.3 Eesti keele õppega integreeritud ainekavade koostamine koolides

Haridusprogrammide Keskus – 295 000 kr

Koostöös TÜ Narva Kolledžiga alustati 20-le muukeelse kooli õpetajale 40 ainepunkti mahus koolitust „Loodusõpetus ja inimeseõpetus eesti keele baasil“, mille eesmärk on anda õpetajatele ainealased ja meetodilised teadmised loodusõpetuse ja inimeseõpetuse õpetamiseks muukeelses koolis eesti keeles.

I.3.a.4 Stipendiumprogramm eesti keele kui teise keele õpetajana tööleasujatele

Haridusprogrammide Keskus – 261 000 kr

Koostöös TÜ Narva Kolledžiga loodi Narva mitmekeelse kooli tugipunkt. Tugipunkti eesmärgiks on toetada eestikeelse aineõppe arendamist Narva ja Ida-Virumaa venekeelsetes koolides keelekümblusmetoodika ja teiste tunnustatud meetodikate alusel. Tugipunkt töötab Narva Kolledži struktuuriüksuse Eesti Kodu Narvas juures.

I.3.b. Eesti ja vene õppekeele koolide õppekavaarenduse koostöö

I.3.b.6. Avatud Õppekava programmi arendamine ja rakendamine

Haridusprogrammide Keskus – 49 603 kr

Toetati Avatud Õppekava meetodikakabineti tegevust.

I.3.b.8 Uute koolitusmudelite ja -sisude, koolitusmaterjali väljatöötamine

„Mitmekultuuriline Eesti“

2004. aastal valmisid järgnevad meetodilised juhendmaterjalid:

- Eesti ja vene keeles „Läbivad teemad Tartu Puškini Gümnaasiumi õppekavas“, autorid V. Neborjakina, J. Šerman, N. Gontšarova, N. Sazonova, L. Burlova, T. Zarudnjaja, N. Ignatjeva ja J. Juhkam;
- Vene keeles „Kooli õppekavaloomes „saladused““, autorid G. Teras ja J. Beljajev.

Lisaks alustati „Eesti-vene õppekavaalase terminoloogiasõnastiku“ koostamist. Trükkis ilmus veebruaris 2005. Ilmunud kirjutised on kättesaadavad sihtasutuse koduleheküljel.

2004. aastal jätkati eesti- ja venekeelsete kooli õppekavaalaste publikatsioonide annoteeritud andmebaasi täiendamist. Andmebaasi koostaja ning haldaja on Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseum (EPAM). Andmebaas on kasutajatele tasuta. Andmebaas asub EPAMi veebileheküljel www.tpu.ee/epam/. Andmebaas on eesti ja vene keeles ning sisaldab 1600 annotatsiooni.

I.3.b.11 Koolide arendustööd tutvustavate materjalide koondamine, ettepanekud avalikustamiseks, publitseerimiseks

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

„Mitmekultuuriline Eesti“ – 33 661 kr

Ilmus kogumik „Õppekavaarendustöö koolis: vahekokkuvõtteid arendustööst ja eestikeelse õppe laiendamisest“ eesti ja vene keeles. Koostaja Kai Völli.

Antud kogumikus tutvustatakse ja analüüsitakse eesti ja vene õppekeelega üldhariduskoolide viimaste aastate õppekavaarendustööd. Kogumiku koostajate ja reitsensentide hulka olid kaasatud kõikide õppekavaarendustöö eest vastutavate asutuste ja organisatsioonide esindajad ja eksperdid.

Sügisel toimus koolitus „Õppekavaarenduse kogemusest teistele“. Koolituse eesmärk oli julgustada ja koolitada õpetajaid kirjutama õppekavaalaseid materjale. Osales 90 õpetajat ja koolijuhti.

Haridusprogrammide Keskus – 102 515 kr

Toetati kahe kogumiku tõlkimist vene keelde: „Klassijuhataja tööst koolis“ ja „Õppe- ja kasvatustööst esimeses kooliastmes.“

I.3.c. Eesti keele kui teise keele süvaõpe

Haridusprogrammide Keskus – 132 151 kr

Toetati Eesti Infotehnoloogia Seltsi projekti „EUCIP terminoloogia eesti-vene-inglise sõnaraamat“ elluviimist. Projekti esimeses etapis koostatakse ja toimetatakse eesti-vene-inglise EUCIP terminoloogia sõnaraamat, II etapis katsetatakse seda koolides ning III etapis viiakse sisse vajalikud muudatused ja täiendused. Sihtrühmaks on kutseõppeasutustes ja rakenduslikes kõrgkoolides vene keele baasil õppivad (üli)õpilased ja õpetajad/õppejõud, EUCIP baassertifikaadi eksamiks valmistuvad infotehnoloogia baastaseme spetsialistid. Projekti tulemusena valmib sõnaraamatu käsikiri.

I.3.d. Eestikeelset aineõpetust ja eesti keele omandamist toetav õppevara

I.3.d.18 Eestikeelset aineõpetust toetava õppevara väljatöötamine põhikoolidele ja gümnaasiumidele

EL Phare 2003 programm – 1 115 250 kr

Eestikeelsete lisaõppematerjalide väljatöötamiseks sõl-

miti leping Tartu Ülikooli ja TÜ Kirjastusega.

Muukeelse õppekeelega koolide 7.–9. klasside õpilastele luuakse eesti-vene seletavad sõnastikud 12 aines. Õppematerjalide eesmärk on aidata muukeelsete koolide õpilastel kohustuslikke aineid omandada.

I.4. MISSIOON: ARENDADA EESTI JA VENE ÕPPEKEELGA KOOLIDE KEELELIS-KULTUURLIST KOOSTÖÖD, ET PARANEKS ÕPILASTE KEELEOSKUS JA KUJUNEKS SALIVUS TEISTE KULTUURIDE SUHTES

I.4.1. Kutseõppeasutuste õpilaste vahetusprogrammi mudeli väljatöötamine ja projektide rakendamine

EL Phare 2003 programm (Vt Õpetajate täiendusõpe I.2.b.10)

I.4.2. Üldhariduskoolide õpilaste lühi- ja pikaajaliste vahetusprogrammide mudelite väljatöötamine ning rakendamine

Haridusprogrammide Keskus – 122 926 kr

Toetati Lohusuu Rannakultuuri Seltsi projekti, mille eesmärgiks oli eesti keele oskuse parandamine ja Eesti riikluse ning kultuurialase teadlikkuse tõstmisega luua Lohusuu ja Krasnodarka küla venekeelsetele põhikooli lastele eeldused õpinguteks Eesti kutsekoolides või gümnaasiumides. Projektis osalenud üheksast Krimmi lapsest kaks tüdrukut tulevad 2005. aasta sügisel õppima Narva Kutsekooli.

I.4.3. Eesti ja muukeelsete koolide ühised ainevõistlused

Haridusprogrammide Keskus – 49 744 kr

Eesti ja vene õppekeelega koolide 7.–12. klasside õpilastele viidi läbi interaktiivne (veebipõhine) Kodanikupäeva viktoriin, mille eesmärgiks oli süvendada noorte teadmisi Eesti Vabariigi põhiseaduslike institutsioonide ning inim- ja kodanikuõiguste, vabaduste ja kohustuste osas. Viktoriinist võttis osa üle 3000 õpilase, maksimumtulemuse saavutas 16 õpilast.

Nädala kommentaar
 Õpetajate Leht
 26. 11. 2004, Linda Järve

Integratsiooni Sihtasutusele on kodanikupäev väga oluline. Näiteks on saanud traditsiooniks kodanikupäeva ürituste toetamine koolides. Sel aastal saavad tuge Narva-Jõesuu KK, Kohtla-Järve Vene Gümnaasium, Ilmatsalu Põhikool ja Kohtla-Järve Tammiku Gümnaasium. Seekordse kodanikupäeva moto on „Tugev pere, rõõmus rahvas“. Selle puhul tegid ühisavalduse ministrid, teiste hulgas rahvastikuminister Paul-Eerik Rummo ja haridus- ja teadusminister Toivo Maimets.

I.5. MISSIOON: LUUA MUUKEELSETELE ÕPILASTELE TINGIMUSED SELLEKS, ET NAD TAHAKSID JA OSKAKSID TOIMIDA KODANIKUNA, TEEKSID TEADLIKULT OTSUSEID EDASISE ÕPITEE JA TÖÖELU KOHTA

I.5.a.1. Kodanikukasvatuse kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine riiklikus õppekavas

Haridusprogrammide Keskus – 168 kr
 Aastal 2003 sõlmiti leping Eesti kodanikukasvatuse

kontseptsiooni teoreetilis-metodoloogiliste lähtealuste ning kodanikukasvatuse alaste terminite seletava sõnastiku koostamiseks. Materjalid valmisid 2004. aastal, nendega saab tutvuda MEIS-i kodulehel www.meis.ee.

I.5.a.2. Kodanikukasvatuse ja Estica õppevara mitmekesistamine

*„Mitemekultuuriline Eesti“ – 100 057 kr,
 sh Integratsiooni Sihtasutus*

Koostöös Riikliku Eksami ja Kvalifikatsioonikeskusega on valmistatud ette ja toetatud seaduse tundmise eksami erinevate õppematerjalide väljaandmist.

I.5.a.3. Rahvuskultuurilist identiteeti toetavate materjalide väljatöötamine

Haridusprogrammide Keskus – 112 653 kr

Koostöös rahvuskultuuriseltsidega alustati põhikoolile vihikute sarja koostamist, mis tutvustab õpilasele erinevate rahvuste kultuuri ja kombestikku. Koostati juhend, mis aitab rahvuskultuuriseltside esindajaid materjalide koostamisel. Esimene rahvuste vihik „Rahvused Eestis.

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

Leedulased“ ilmub 2005. aasta alguses. Toetati TV-sarja „Etnomosaigid“ tootmist. Sari tutvustab erinevate rahvusvähemuste kultuuri ja identiteedi hoidmist Eestis.

I.5.a.4. Mitmekultuurilise kooli kontseptsiooni kujundamine

Haridusprogrammide Keskus – 14 173 kr

Raamatukogudele, haridusosakondadele, kohalikele omavalitsustele ja venekeelsetele üldhariduskoolidele jaotati TÜ Narva Kolledži poolt korraldatud seminari ettekannete kogumik „Mitmekultuuriline kool Eestis“, osaliselt vene- ja ingliskeelsete tõlgetega. Ettekanded käsitlesid muuhulgas haridust mitmekultuurilises ühiskonnas, Eestis enim levinud kakskeelseid õppemudeleid ning ka Läti vastavat kogemust.

Osaleti Euroopa Kodaniku aasta avakonverentsil Bulgaarias.

I.5.b. Koolitus kodaniku ja mitmekultuurilise kooli teemadel, teavitamine ja nõustamine

I.5.b.5. Õpetajate ja koolijuhtide täiendkoolitus kodaniku ja mitmekultuurilise kooli teemadel

Haridusprogrammide Keskus – 19 004 kr

Jaauvaris korraldati vene õppekeele koolide ühiskonnaõpetuse õpetajatele koolituskursuse „Aktiivõppemeetodid ühiskonnaõpetuse tundides“ (maht 2 AP) teine moodul, mille eesmärgiks oli tutvustada aktiivõppe kasutusvõimalusi, pakkuda kogemusõppe kaudu võimalusi leida endale sobivaid töömeetodeid.

I.5.b.6. Õpetajate ja õpilaste kodanikuteadvuse arendamine (sh üritustega, filmidega, plakatitega jne)

Haridusprogrammide Keskus – 95 686 kr

Koostöös Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega anti välja eesti- ja venekeelne trükis „Abiks Eesti Vabariigi põhiseaduse õpetamisel“ tiraažiga 5200 eksemplari. Täiendav õppematerjal jagati kõikidele muukeelsetele põhikoolidele ja gümnaasiumitele. Õppematerjali tutvustamiseks korraldati ühiskonnaõpetuse õpetajatele koolitused. Tallinnas osales koolitusel 55 ja Narvas 33 muukeelse kooli ühiskonnaõpetuse õpetajat.

Eesti Entsüklopeedia 11. köite väljaandmine vene keeles

Integratsiooni Sihtasutus – 300 000 kr

Projekti pikaajaliseks eesmärgiks on anda venekeelsele lugejale meil ning mujal entsüklopeediliselt kiretut ja teabeküllast kõige põhjalikumalt ja nüüdisaegsemalt ülevaadet Eestist. Käesoleva projekti raames toetati tõlketööd.

Vabadussõja ajaloo ja Eesti riigi sünniloo tutvustamine

Integratsiooni Sihtasutus – 557 588 kr

Konkursi otsene eesmärk on Vabadussõja ajaloo, Eesti riigi sünniloo ning taasiseseisvumisjärgse arengu (perioodi) ja sellega seotud paikade tutvustamine eesti- ja vene õppekeele koolide õpilastele ning noorsoo-organisatsioonide liikmetele ning selle kaudu patriotismi ja lojaalsuse kasvatamine Eestis elavates eri rahvustest noortes. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik tutvuda sihtasutuse veebileheküljel www.meis.ee > Integratsiooni Sihtasutus > projektid.

I.6 MISSIOON: LUUA UUSIMMIGRANTIDE JA PAGULASTE LASTE KOOLITAMISE SÜSTEEM, ET VÕIMALDADA NEILE HARIDUSE OMANDAMINE EESTI HARIDUSSÜSTEEMIS.

Haridusprogrammide Keskus – 168 531 kr

MATRA – Eesti-Hollandi koostööprojekti (2002–2004) „Võõrtöölise laste hariduskorraldus Eestis“ tulemused:

- uusimmigrantide laste hariduspoliitilisi põhimõtteid ning hariduskorraldust puudutav dokument „Uusimmigrantide lapsed Eesti hariduses“;
- käsiraamat eesti õppekeele kooli õpetajatele, koolijuhtidele ja haridusametnikele „Astu sisse! Uusimmigrandid meie ühiskonnas ja haridussüsteemis“;
- õpetajaraamat „Astu sisse! Uusimmigrantide ettevalmistus eesti keeles õppimiseks“;
- õpilase tööraamat „Astu sisse! Uusimmigrantide ettevalmistus eesti keeles õppimiseks“;
- õpetajakoolituskursuse „Mitmekultuurne haridus“ koostamine (Ülle Rannut) ja rakendamine kõrg-

I. ALAMPROGRAMM „HARIDUS“

---

koolides eesti keele kui teise keele õpetajatele;

- avalikkuse teavitamine võõrtööliste laste hariduskorraldusega seotud teemadest ja probleemidest (HTM ja MEIS):
- vene- ja inglisekeelne infovoldik Eesti haridussüsteemi lühitutvustusega lapsevanematele;
- plakat „Igaüks on eriline“ koolidesse;
- projekti tutvustavad artiklid HTMi, MEISi jt kodulehekülgedel;
- artiklid meedias jne.

Aasta lõpus kuulutati välja projektikonkurss „Uusimmigrandid Eesti haridusasutustes“.

Muudkui sõidavad ja sõidavad

Vesti Dnja 16. 12. 2004

Alina Zelimhanova

Pärast Eesti liitumist ELga pole elavnenud mitte ainult meiepoolne vaba liikumine Euroopas, vaid ka vastupidine protsess. Sõidetakse ka meile, ja üha rohkem.

Eestis on hetkel ligikaudu 200 last, kes käivad eesti koolis ja keda saab liigitada ühise nimetaja „uusimmigrandid“ alla.

Eesti-Hollandi ühisprojekti raames on valminud uusimmigrantide laste hariduskorraldust tutvustav dokument, õpetajakoolituskursuse programm kõrgkoolides ning algtaseme eesti keele tööraamat ja õpetaja käsiraamat.

II. ALAMPROGRAMM „ETNILISTE VÄHEMUSTE HARIDUS JA KULTUUR”

Alamprogramm kokku 1,7 mln kr

Eesti on mitmekultuuriline maa, kus elavad rohkem kui 100 rahvuse esindajad. Alamprogrammi sihtrühmadeks on nii põlised rahvusvähemused kui ka alles 20. sajandi teisel poolel ja 21. sajandil Eestisse rännanud etnilised vähemused.

Tegevuste eesmärk on võimaldada etnilistel vähemustel säilitada ja edendada oma kultuuri, saada emakeeleõpet ning vabaharidust oma emakeeles.

II.2. MISSIOON: TOETADA RAHVUSKULTUURISELTSIDE, KUNTIKOLLEKTIIVIDE JA PÜHAPÄEVAKOOLIDE TEGEVUSE KAUDU RAHVUSVÄHEMUSTE KEELE JA KULTUURI SÄILIMIST

II.2.1. Pühapäevakoolide staatuse määramine ja nende riikliku toetamise aluste väljatöötamine

Haridusprogrammide Keskus – 943 462 kr

Rahvuskultuuriseltside pühapäevakoolidele toimus 2004. aastal kaks konkurssi. Ühtekokku said toetust rahvuskultuuriseltside pühapäevakoolide tegevuse arendamiseks ja emakeele õpetamiseks 34 pühapäevakooli.

Rahvuskultuuriseltside pühapäevakoolide esindajatele valmis trükis, kus tutvustatakse pühapäevakoolide võimalust registreerida end era-huvialakoolina. Selle tulemusena on Haridus- ja Teadusministeeriumis registreeritud kolm pühapäevakooli.

II.2.2. Pühapäevakoolide õpetajate koolitus

Haridusprogrammide Keskus – 196 034 kr

Tartu Ülikool korraldas rahvusvähemuste emakeele õpetajatele II mooduli õppe, kus käsitleti ainemetoodikat, keeleõpetusdidaktikat, ülddidaktikat ja haridusteoriat ning draamapedagoogika aluseid.

Kuna pühapäevakoolides õpib hariduslike erivajadustega lapsi, toimus kahepäevane seminar, milles tutvustati

õpetamist ja meetodikavõtteid hariduslike erivajadustega lastega töötamisel.

II.2.3. Rahvuskultuuriseltside ja kunstikollektiivide projektide toetamine

Integratsiooni Sihtasutus – 558 000 kr

Iga-aastase kahe projektide esitamise vooruga (kevadine ja sügisene) konkursi raames toetati 30 projekti. Konkursi eesmärk on Eestis elavate etniliste vähemuste keelelise ja kultuurilise eripära säilitamise võimaluste laienemine, Eesti ühiskonna teadlikkuse tõstmine kultuurierinevustest, integratsioonialase koostöö arenemine kolmanda sektori ja riigi institutsioonide vahel. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik tutvuda sihtasutuse veebileheküljel www.meis.ee > Integratsiooni Sihtasutus > projektid.

II.3. MISSIOON: SOODUSTADA RAHVUSKULTUURISELTSIDE OMAVAHELIST KOOSTÖÖD JA KOOSTÖÖD RIIGIGA

II.3.2. Perioodiliste teabepäevade korraldamine rahvuskultuuriseltsidele

Integratsiooni Sihtasutus – vt. IV.1.2.

Presidendi rahvusvähemuste ümarlaud ja Integratsiooni Sihtasutus tahavad parandada dialoogi venekeelse elanikkonnaga

Vikerraadio

08. 11. 2004

Presidendi rahvusvähemuste ümarlaud ja Integratsiooni Sihtasutus otsivad võimalusi, et parandada poliitikute dialoogi venekeelse elanikkonnaga ja tugevdada Eesti venelaste kodaniku identiteeti. Uuringud näitavad, et rahvusvähemused ei ole ühiskonnaellu piisavalt kaasatud ja sotsioloogid hoiatavad, et praegune tõrjutuse tunne võib kasvada aktiivseks vastuseisuks Eesti riigi ja poliitika suhtes.

III. ALAMPROGRAMM „TÄISKASVANUTE EESTI KEELE ÕPE”

Alamprogramm kokku 7,45 mln kr

Eestis elavate mitte-eestlaste olulise enamuse välispäritolu ja kompaktne territoriaalne paigutus on põhjustanud keelelise eraldatuse. Olles paljudel juhtudel emakeeleoskuse minetanud juba enne Eestisse saabumist, valdavad nad ühise suhtluskeelena ainult vene keelt. See mõjutab nii nende eesti keele õpimotivatsiooni kui ka hoiakut ja suhtumist. Samas aitab riigikeele oskus vähendada mitte-eestlaste eraldatust ühiskonnaelust.

Alamprogrammi eesmärgiks on luua täiskasvanutele, kes ei ole enam hõlmatud kooli- ega kõrgkooliharidusega, võimalused eesti keele oskuse parandamiseks ja sotsio-kultuurilise pädevuse tõstmiseks.

III.1. MISSIOON: ARENDADA EESTI KEELE OSKUSE TASEMEEKSAMITE SÜSTEEMI JA SELLEGA SEOTUD NÕUSTAMIST, ET TAGADA EKSAMITULEMUSTE SUUREM USALDATUS NING POSITIIVNE TAGAMISMÕJU EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPPELE

III.1.2. Keeleeksameid ja eksamikorda tutvustavate materjalide koostamine ning levitamine

EL Phare eesti keele õppe projekt

Vene keeles anti välja kaks trükki brošüüri (kumbagi 5000 eksemplari), mis sisaldasid potentsiaalsetele õppijatele infot projekti „Interest” kohta.

Praeguste ja potentsiaalsete keeleõppijate jaoks aidati välja töötada ning levitati 8 teabelehte praktilise info- ga riiklike keeleeksamite, keele õpetamise metoodika, õppematerjalide, keeleoskuse tasemete kirjelduse jne kohta. Sama materjal on kättesaadav vene keeles veebileheküljel www.interest.edu.ee; eesti keeles: www.meis.ee/phare.

III.3. MISSIOON: LAIENDADA MUKEELSETELE TÄISKASVANUTELE EESTI KEELE ÕPPE VÕIMALUSI, ET TAGADA EESTI KEELE OSKUS OLME- JA TÖÖSUHTLUSEKS VAJALIKUL TASEMEL

III.3.1. Sotsiaalselt prioriteetsete gruppide keeleõppe toetamine (meedikud, politsei, päästeteenistus)

EL Phare eesti keele õppe projekt

Eesti keele kursused sotsiaalsetele sihtgruppidele

Projekti raames korraldati konkurs eesti keele kursuste pakkujatele. Konkursi eesmärk oli võimaldada 120 tunni ulatuses tasuta keeleõpet 800 inimesele nii alg- kui ka kesktasemel. Tasuta keeleõpet pakutakse politseiametnikele, päästetöötajatele, vanglaametnikele, meditsiini- personalile ja muukeelsete koolide pedagoogidele Ida- Virumaal, Tallinnas ja Harjumaal. Kursused toimuvad peamiselt 2005. aasta kevadel.

III.3.3. Ulatuslik keeleõppe tulemuspõhine doteerimine – keeleõppe tagasimakse programm „Interest”

EL Phare eesti keele õppe projekt – 3 392 800 kr

Kuuendat aastat jätkus tagasimaksesüsteem „Interest”, mille raames hüvitatakse eesti keele tasemeeksami edukalt sooritanutele kuni 50% keeleõppekuludest.

2004. aastal toetati 1717 õppuri eesti keele kursuseid. Seoses Eesti astumisega Euroopa Liitu on eesti keele õppijatena ning tagasimakse saajatena näidanud suuremat initsiatiivi eesti keele õppimisel Eesti kodakondsuse taotlejad.

Tagasimaksesüsteemi toimimise ajal on välja makstud üle 10 000 stipendiumi.

10 000. eesti keele õppija sai õpperaha tagasi
Äripäev Online, 02. 09. 2004, Anne Oja

Kaubandusfirma logistikuna töötav Pavel Gedzo sai 10 000. eesti keele õppijana kogu keeleõppeks kulunud raha tagasi.

Gedzo sooritas algtaseme eksami ja seejärel ka kodakondsuseksami ning talle tagastati kokku 100% keeleõppega seotud kuludest. Pavel Gedzo sõnul ei ole raha peamine motiveeriv asjaolu keelt õppima asuda, kuid kindlasti on kompensatsioon vajalik, sest kõigil pole võimalust keelekursuste eest ise maksta.

III. ALAMPROGRAMM „TÄISKASVANUTE EESTI KEELE ÕPE“

III.3.4. Tööjõuvahetusprogrammi väljatöötamine, rakendamise ja arendamine

„Mitmekultuuriline Eesti“ – 554 068 kr

Rahastati kahte projekti, mille läbiviijateks olid Avaliku Teenistuse Arendus- ja Koolituskeskus ning Narva Kutseõppekeskus. Kokku osales tööjõulähetuses 49 muukeelset ja 49 eestikeelset inimest (sihtgrupiks olid kutsekoolide õpetajad ja kohaliku omavalitsuse ametnikud).

Alustati artiklite kogumiku koostamist. Kogumik annab ülevaate muukeelse elanikkonna tööjõuturul toimetulekust. Kogumik ilmub trükist 2005. aastal

Komandeering Eestimaa südamesse
Põhjarannik

16. 11. 2004, Sirle Sommer-Kalda

Veidi alla nelja aasta kestnud projekt, mille raames vene ametnikud ja õpetajad viibisid eestikeelses keskkonnas – Võrus, Rāpinas jm – haaras ligi kolmesadad, peamiselt Ida-Virumaalt pärit inimest.

Kuu aega valdavalt eesti keelt kõnelevas keskkonnas viibimise kaudu said Narva ja teiste Kirde-Eesti linnade pedagoogid ja kohaliku omavalitsuse töötajad harjuda suhtlemist riigikeeles.

Projekt on lõppenud ja kokkuvõttes sellest tehti Toilas, kus said uuesti kokku nii praktikandid kui nende juhendajad.

III.4. MISSIOON: TOETADA MITTE-EESTLASTE KEELELIS-KOMMUNIKATIIVSET INTEGRATSIOONI AVALIKKUSE KAASAMISE JA TEAVITAMISE KAUDU

III.4.1. Sotsiaalreklaamikampaaniad keelelis-kommunikatiivse integratsiooni soodustamiseks, sh eesti keele maine tõstmiseks ja keeleoskuse väärtustamiseks

EL Phare programm – 3 506 403 kr, sh ka I.3.a; osaliselt III.4.2; III.4.3; IV.3.2; IV.3.3; IV.5.5

Algatati kampaania „Lugu sellest, kuidas ma eesti keelt õppisin“. Kampaania kutsub inimesi kirja panema oma eesti keele õppimise lugu eesmärgiga ühelt poolt teadvustada avalikkusele, kui suur hulk inimesi on viimastel

aastatel seda keelt õppinud ja omandanud ning teiselt poolt avaldada nende inimestele tunnustust tehtud pingutuste eest.

Kampaania on suunatud nii keelekursuse edukalt lõpetanutele kui ka loobujatele, nii koolilastele kui täiskasvanud õppijatele.

III.4.2. Teabepäevade ja infoürituste organiseerimine keeleõppe sihtrühmadele

EL Phare eesti keele õppe projekt

Finantseeriti tasuta infotelefoni keeleõppijatele. Numbril 800 9999 teavitatakse muukeelset elanikkonda eesti keele kursustest, õppematerjalidest, riigieksamitest, keeleseaduse nõuetest jms.

Korraldati teabe- ja koolituspäevi, kus projekti raames korraldatud konkurssidel osalejatele tutvustati konkursi tingimusi.

Toimusid regulaarsed kokkusaamised keelefirmade esindajatega. Firmade juhte ja eesti keele õpetajaid informeeriti muudatustest keeleseaduses, tasemeeksamitega seotud probleemidest, kodakondsusküsimustest pärast Euroopa Liiduga liitumist ja tavapäraselt ka uutest õppematerjalidest.

Organiseeriti avalikke sündmusi, et informeerida avalikkust projekti tegevustest, näiteks korraldati infopäev koostöös Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega.

III.4.3. Elektrooniliste infokanalite arendamine

Integratsiooni Sihtasutuse veebilehekülge www.meis.ee uuendati nii sisuliselt kui vormiliselt, et paremini informeerida huvilisi projektitoetuste taotlemise võimalustest ja integratsioonialastest tegevustest.

IV. ALAMPROGRAMM „ÜHISKONNAPÄDEVUS“

Alamprogramm kokku 5,05 mln kr

Ühiskonnapädevus tähendab isiku võimet toimida adekvaatselt kõigil ühiskonnaelu tasanditel. Selle kujunemise võti on inimeste võime organiseeruda ühishuvide alusel (kolmanda sektori valdkond), objektiivse info kättesaadavus ja hoiakute muutumine ühiskonnas (meedia ning avaliku arvamuse valdkond).

Tulemusliku integratsiooni keskne küsimus on poliitiliste hoiakute vastastikune avatumaks ja tolerantsemaks muutumine.

Alamprogrammi ülesanneteks on:

- teadvustada mitte-eestlaste potentsiaali ning teadlikult kaasata neid otsustamisse ja arendusprogrammidesse;
- rakendada Eesti mitmekultuurilise ühiskonna kontseptsiooni ning tutvustada Eestis elavate etniliste vähemuste kultuure avalikkusele.

IV.1. MISSIOON: ARENDADA MITTE-EESTLASTE, KOLMANDA SEKTORI JA RIIGINSTITUTSIOONIDE INTEGRATSIOONIALAST KOOSTÖÖD

IV.1.1. Projektide toetamine üldkonkursi kaudu

Integratsiooni Sihtasutus – 864 965 kr

Üldkonkursile võetakse aasta läbi vastu projekte, mille tegevused ei mahu temaatiliste konkursside raamidesse. Eesmärk on toetada eelkõige uudseid ideid ja kodanikualgatust, mis riikliku programmi koostamisel ei olnud veel välja kujunenud või ei olnud oma osakaalult piisavalt suured, et neid eraldi edendatava tegevusena programmis kirjeldada.

2004. aastal toetati üldkonkursi raames 24 projekti erinevatest tegevusvaldkondadest. Toetatud projektide nimekirjaga on võimalik tutvuda sihtasutuse veebileheküljel www.meis.ee > Integratsiooni Sihtasutus > Projektid.

*El Phare 2003 programm – 938 796 kr,
Integratsiooni Sihtasutus – 400 000 kr*

Finantseeriti 11 kolmanda sektori ja kohalike omavalitsuste integratsiooniteemalist projekti.

IV.1.2. ja II.3.2. Perioodiliste teabepäevade korraldamine, informeerimine sihtasutuse tegevusest

Integratsiooni Sihtasutus – 60 000 kr

Eesmärk on anda konkreetset teavet sihtasutuse poolt korraldatavate projektitoetuskonkursside ja muude tegevuste, samuti taotluste ja projektijärgse aruandluse koostamise kohta. Aasta jooksul esinesid sihtasutuse töötajad riigieelarvevahendite kasutamist käsitlevate ülevaadetega kümnekonnal üritusel üle Eesti.

IV.1.4. Parimate integratsiooniprojektide arendusstipendiumid

Integratsiooni Sihtasutus – 35 000 kr

Igal aastal väljaantavate arendusstipendiumide eesmärk on motiveerida uute integratsiooniprojektide väljatöötamist. Stipendiumile võivad kandideerida eelneva aasta jooksul elluviidud projektide väljatöötajad ja korraldajad. 2003. aasta edukate integratsiooniprojektide eest eraldati stipendiumid järgmistele organisatsioonidele: Slaavi Haridus- ja Heategevusühingute Liit, projekt „Pääsuke“, Salong-Teater, projekt „Kakuke“ ja Kristi Tamm fie, eesti keele laagri projektid Lääne-Virumaal Piilu talus.

IV.2. MISSIOON: TOETADA NOORTEÜHINGUTE JA ÕPILASOMAVALITSUSTE ARENGU JÄRJEPIDEVUST, ET TAGADA MUUKEELSETELE NOORTELE ENAM ÜHISTEGEVUSE VÕIMALUSI NING KUJUNDADA NENDE ÜHISKONNAPÄDEVUST

IV.2.1. Noorteühingute ja õpilasomavalitsuste liidrite regulaarne koolitus

Haridusprogrammide keskus – 278 518 kr

Viidi läbi projektikonkurss „Noorteühingute ja õpilasomavalitsuste liidrite koolitus“, mille võitjaks osutus Eesti Noorteühingute Liit. Projekti raames toimub noorsooühingute liidritele kolm koolitustsükli; valmib infovoldik õpilasomavalitsustele noorteorganisatsioonide seadusandlusest, käsiraamat noorteorganisatsiooni jätkusuutlikust arendamisest; viiakse läbi 15 infopäeva õpilasomavalitsuste juhtimisest ja arendamisest.

IV. ALAMPROGRAMM „ÜHISKONNAPÄDEVUS“

IV.2.4. Noorte koostöö ergutamine ja toetamine programmide ning projektitoetuskeemide kaudu

„Mitmekultuuriline Eesti“, sh välisabi – 220 872 kr

2003. aasta sügisel toimunud projektikonkursi tulemuse-
na rahastati kaheksat projekti, mille tegevused toimusid
ajavahemikul detsember 2003 kuni september 2004.
Korraldati 139 üritust, millest võttis osa 2807 noort.

2004. aasta viidi läbi MTÜ Claruse poolt avatud
noortekeskuste arengukava koostamise, rakendamise ja
hindamise mitmeetapiline koolitus. Koolituse tulemusena
valmis 15 arengukava.

Lisaks korraldati noortekeskuste koolitajatele koolitus
„Integratsioonitöö metoodika“, milles osales kümme-
noortekeskust.

Valmis kaks õppematerjali:

- „Arengukava koostamine, rakendamine ja hinda-
mine Avatud noortekeskustes“;
- „Noorsootöötaja kultuuridevahelises kommuni-
katsioonis“;

Haridusprogrammide Keskus – 147 129 kr

Viidi läbi üks projektikonkurss „Noorte koostööprojektid
avatud noortekeskustes“ – toetust pälvivad 7 projekti, mille
eesmärk oli elavdada erinevatest rahvustest noorte ühis-
tegevust huvialaringide töö toetamise, ekskursioonide,
seikluskasvatuse, seminari „Koolivägivald“, noortefo-
rumi jm tegevuste kaudu.

IV.2.6 Noorteühingute arengukavade uuring

Haridusprogrammide Keskus – 53 585 kr

Saamaks ülevaadet noorteühingute tegevussuundadest
ning võimalustest nende kaasamiseks noorsootöösse
toetati 2003. aastal projekti „Noorteühingute arengu-
kavad – uuring ja käsiraamat“. Valmis uuring ja kooli-
tusmaterjalid, mille põhjal viidi 2004. aastal läbi kooli-
tused noorteühingute liidritele. Noorteorganisatsioonide
liidreid koolitati teemal „Noorteorganisatsiooni areng-
kava koostamine“ 1 AP ulatuses ja sellest võttis osa
15 noort erinevatest organisatsioonidest.

**IV.3. MISSIOON: ARENDADA MITMEKÜLGSEMALT
VÄLJA INTEGRATSIOONITEMAATIKA EESTI- JA VENE-
KEELSES MEEDIAS; TEKITADA NING LAIENDADA EESTI- JA
VENEKEELSE MEEDIASÜSTEEMI ÜHISOSA; SUURENDADA
VENEKEELSE MEEDIA INTERAKTIIVSUST; PARANDADA
VENEKEELSE INSTITUTIONAAL-UTILITAARSE INFO KÄT-
TESAADAVUST JA KVALITEETI MEEDIAS, ET SOODUSTADA
VENEKEELSE ELANIKKONNA SOTSIAALSET OSALUST**

IV.3.2. ja IV.5.1. Eesti-, vene- ja kakskeelsete hooajaliste
(sh interaktiivsete) telesaadete loomine

Integratsiooni Sihtasutus – 500 000 kr

Vene- ja kakskeelsete telesaadete konkursi eesmärkideks
on televisiooni rolli suurendamine integratsioonilases
kommunikatsioonis ning venekeelse elanikkonna seniste
vaatajajarjumuste muutmine ja Eestis toodetud televi-
sioonisaadete mitte-eestlastest vaatajaskonna suurenda-
mine.

Konkursi raames toetati kolme telesaatesarja:

- OÜ Baltic Film Production, dokumentaalsarja 22
venekeelset osa „Loomakliinik“;
- Eesti Televisioon, 15 saadet sarjast „Vaata mind“;
- MTÜ Vene Muuseum, 6 saadet saatesarjast „Eesti-
maa Vene Muuseum: aastaajad“.

El Phare 2003 programm

Toetatakse telesaadete sarja „Dilemma“ loomist. Saade
on eetris 2004/2005 hooajal Eesti Televisioonis. Kaks-
keelsed saated on mõeldud nii eesti- kui venekeelsele
vaatajale, sest neis saadetes puudutatavad teemad on
võrdselt huvitavad kõigile Eestis elavatele inimestele.

IV.3.3. Raadiokanalite venekeelsete programmide ühis-
konnaelu ja integratsiooniteemaliste saadete toe-
tamine

„Mitmekultuuriline Eesti“

Juulis 2003 sõlmiti Eesti Raadio venekeelse programmi-
ga Raadio 4 leping, mille kohaselt olid 2003 septemb-
rist kuni 2004 aasta juulini eetris saated juudi kogukon-
nale, ukrainakeelsed saated täiskasvanutele ja jätkus

IV. ALAMPROGRAMM „ÜHISKONNAPÄDEVUS“

2002. aastal alustatud ukrainakeelsete lastesaadete sari „Ljusterko“.

EL Phare programm

Toetati Raadio 4 eetris 40 saatest koosnevat sarja „Kontakt“, mis on ühiskonnaelu käsitlev saade noortele.

IV.4. MISSIOON: SUURENDADA MEEDIA- JA INFO-VALDKONNA PROFESSIONAALIDE ARVU MITTE-EESTLASTEST NOORTE SEAS; KASVATADA REGULAARSE MEEDIATARBIMISE HARJUMUSEGA NING INFOÜHISKONNAS ORIENTEERUDA OSKAV UUS MITTE-EESTLASTE PÕLVKOND

IV.4.4. Meediaharidusprogrammi väljatöötamine ning rakendamine venekeelsetes põhi- ja keskkoolides

*„Mitmekultuuriline Eesti“,
sh Integratsiooni Sihtasutus – 250 000 kr*

Koostöös MTÜ-ga Noorte Meediaklubi koolitati vene õppekeelega põhikoolide ja gümnaasiumide kooliõpetajaid (3 koolitust).

Toetati eesti- ja vene õppekeelega üldhariduskoolide õpetajate täienduskoostutust:

- teemal „Ülevaade meediast ja meediakriitikat õpetajale“ (6 AP). Kursuse viis läbi Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Osales 63 õpetajat.
- Teemal „Meediaoskuskoolitus üldharidus- ja kutsekoolide õpetajatele. Kursuse viis läbi Kesk-Eesti Arenduskeskus. Osales 21 õpetajat.

Toetati eesti- ja venekeelse juhendmaterjali „Meediaharidus üldhariduskoolis“ kordustrukki. Õpik on kasutatav koolide meediaalase õpetuse korraldamisel ja täienduskoostutuse läbiviimisel.

Samuti toetati Eesti Ajalehtede Liidu projekti „Ajaleht koolitunnis“ nr 7 ja 8 teemal „Mitmekultuuriline Eesti“ koos harjutuste koguga eesti ja vene keeles.

Haridusprogrammide Keskus – 49 606 kr

Välisabi projekt „Mitmekultuuriline Eesti“ koostöös Haridusprogrammide Keskusega andis välja kordustrukki

eesti- ja venekeelsest juhendmaterjalist õpetajale „Meediaharidus üldhariduskoolis“, mille juurde kuulub ka kassett raadiožanri näidetega. Kasseti väljaandmist toetas Haridusprogrammide Keskus.

Ajaleht tunnis

Narva

04. 11. 2004

Eesti Ajalehtede Liit otsustas korraldada spetsiaalse seminari „Ajaleht koolitunnis“.

Projekt valmis ühistöös Integratsiooni Sihtasutusega ning selle sihtgrupiks on gümnaasiumi ja põhikooli õpetajad. Oodatud on kõikide ainete õpetajad, kes huvi tunnevad. Üks ajalehe number ilmub eesti-, teine vene keeles ja sellega on kaasas ülesannete kogu. Sellistel seminaridel osalemine aitab kindlasti paremini mõista ka eesti ja vene kogukondade erinevat suhtumist meie ümber toimuvasse. Enamuse informatsioonist saavad ju nii ühed kui teised massimeedia kaudu, kus kajastatakse aga samu sündmusi enamasti erinevast vaatevinklist.

IV.5. MISSIOON: TIHENDADA EESTLASTE JA MITTE-EESTLASTE OMAVAHELIST SUHTLEMIST; TEKITADA JA ARENDADA KULTUURIDEVAHELIST DIALOGI

IV.5.3. Informatsioon avalikkuse tähelepanu juhtimiseks Eesti mitmekultuurilisusele, meediasuhete korraldamine

Integratsiooni Sihtasutus – 103 902 kr

IV.5.5. Kakskeelsete ajalehtede ja trükiste väljaandmine

EL Phare eesti keele õppe projekt

Koostöö tulemusena Phare 2003 programmiga valmisid 2 numbrit kakskeelset ajalehte Ruupor. Üks numbritest oli pühendatud keelelaagritele ja suviste keeleõppeprojektidele, teine täiskasvanute eesti keele õppele ja keeleeksamitele. Lisaks eesmärgile olla infokandjad on kakskeelsed ajalehed leidnud tänuväärset kasutamist keeleõppes.

IV.6. MISSIOON: TOETADA MITTE-EESTLASTE ÕIGUSLIK-POLIITILIST INTEGRATSIOONI

IV.6.2. Kodakondsuseksami sooritamiseks ja kodakondsuse taotlemiseks vajaliku praktilise informatsiooni

IV. ALAMPROGRAMM „ÜHISKONNAPÄDEVUS“

kohta teavitamisprogrammi väljatöötamine ja rakendamise

*Ameerika Ühendriikide Suursaatkond
Tallinnas – 810 840 kr*

Projekti tulemusena valmis 2004. aastal eesti ja vene keeles „Kodaniku käsiraamat“. Selles 350-leheküljelises teatmikus selgitatakse lihtsas ja selges keeles inimestele nende õigusi ja kohustusi, kodanikualgatuse realiseerimise võimalusi, riigi ja kohaliku omavalitsuse poolt pakutavaid teenuseid ja annab praktilisi näpunäiteid ning blankette, vorme jmt riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustega suhtlemiseks. Käsiraamatu ülesandeks on viia riik kodanikule lähemale ja muuta riigi toimimine kodanikule, sh muukeelsele kodanikule, mõistetavamaks. Mõiste kodanik ei tähista selles projektis mitte ainult Eesti kodakondsust omavat inimest vaid kõiki Eestis legaalselt elavaid inimesi.

„Mitmekultuuriline Eesti“, sh välisabi – 208 662 kr

Koostöös Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusega toetati 149 laiendatud eksamieelse konsultatsiooni läbiviimist.

IV.6.3. Noortele mõeldud ühisürituste, debattide ja teiste tegevuste korraldamine poliitilis-õigusliku integratsiooni teemadel

„Mitmekultuuriline Eesti“, sh välisabi – 229 988 kr

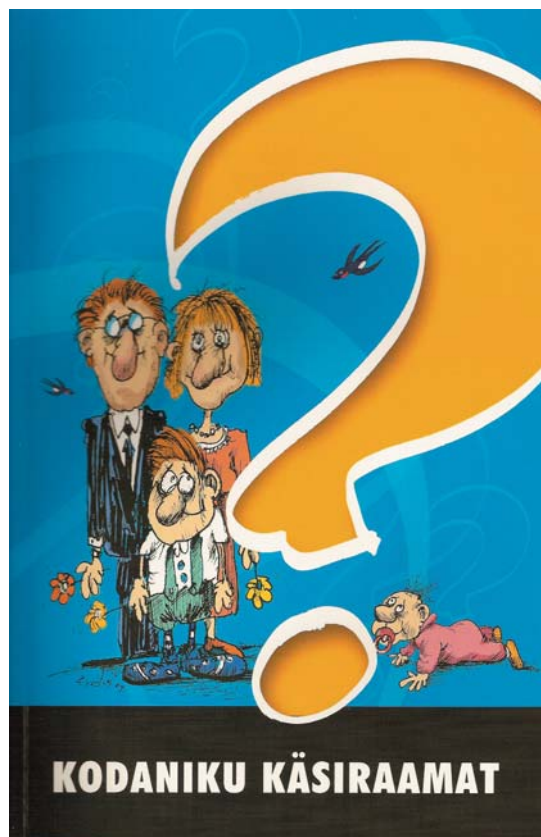
Toetati kodanikupäevaga (26. november) seotud ürituste korraldamist. Toetuse said viis projekti, mis erinevatel etappides hõlmasid peaaegu kõiki Ida-Virumaa põhikoole ja gümnaasiume. Projektide tegevused algasid novembris 2003 ja lõppesid veebruaris 2004. Partneritena kaasati projektidesse ka Lõuna-Eesti ja Lääne-Eesti üldhariduskooled, riigiasutusi ja mittetulundusühinguid. Kõik toetuse saanud projektid sisaldasid viktoriine või väitlusõhtuid õiguslik-poliitilise integratsiooni teemadel. 2003. aasta oktoobris toetati Briti Nõukogu eestvedamisel

korraldatud seminari „Becoming Active Citizens“ korraldamist ühiskonnaõpetuse õpetajatele. Ürituse peakorraldajaks oli Briti Nõukogu. Seminari eesmärgiks oli tutvustada aktiivõppemeetodite kasutamist ühiskonnaõpetuse tundides.

IV.6.6. Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti veebilehekülje toetamine

„Mitmekultuuriline Eesti“, sh välisabi – 45 077 kr

Toetati KMA poolt väljaantavate infovoldikute lisatiraažide trükkimist ja veebilehe www.kodanik.ee materjalide uuendamist ja täiendamist.

V. ALAMPROGRAMM „RIIKLIKU PROGRAMMI JUHTIMINE, HINDAMINE JA ASUTUSTE TEGEVUSVÕIME SUURENDAMINE”

Osa kokku 8,97 mln kr

V.1.1. Integratsiooni Sihtasutuse nõukogu töö korraldamine, projektide hindamine

Integratsiooni Sihtasutus – 117 559 kr

V.1.2. Integratsioonialaste uuringute ja projektihindamiste korraldamine, aastaraamatu väljaandmine

Integratsiooni Sihtasutus – 464 010 kr

Sõlmiti leping Rahvusvaheliste- ja Sotsiaaluuringute Instituudiga integratsiooni üldmonitooringu teostamiseks.

*„Mitemultuuriline Eesti” 117 237kr,
Integratsiooni Sihtasutus – 94 700 kr*

Telliti välisabiprojekti „Mitemultuuriline Eesti” hindamine.

Integratsiooni meediamonitooring

Balti Ajakirjandusuurijate Assotsiatsiooni poolt teostati eesti- ja venekeelsete ajalehtede kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimus eesmärgiga selgitada integratsiooniprotsesside kajastamist meedias. Samuti oli eesmärgiks võrrelda saadud tulemusi varasemate aastate omadega. Projekti tulemusena ilmus eesti-, vene ja ingliskeelne kogumik, kus käsitletakse olulisemaid aspekte integratsiooniprotsesside kajastamisel eesti trüki-meedias.

V.1.3. ja V.1.4. Integratsiooni Sihtasutuse riigieelarvelised tegevuskulud

Integratsiooni Sihtasutus – 5 283 386 kr

Integratsiooni Sihtasutuse tegevuskulud, sh välisabiprojekti „Mitemultuuriline Eesti” kaasfinantseerimine, EL

Phare programmi ja EL Phare eesti keele õppe projekti tegevuse korraldamise finantseerimine; EL struktuurifondide, EL Accession Facility projekti ja EL Üleminekutoetuse projekti ettevalmistamine.

EL VI raamprogrammi projekt „Rahuprotsessid ühiskonnakonfliktides: konfliktide põhjuste mõistmiselt nende reguleerimisele” – 70 600 kr

Haridus- ja Teadusministeerium – 1 199 151 kr

EL Phare programmi „Eesti keele õpe ja eestikeelne õpe muukeelsele elanikkonnale 2003/004-582.03.04” kaasfinantseerimine, Integratsiooni Sihtasutuse Phare 2003 administratiivüksus (programmiametniku tugiüksus). 2003. aasta novembris käivitunud EL Phare eesti keele õppe projekti juhtimis- ja halduskulud.

2004. aastal viidi läbi konkursid. Nende võitjatega sõlmiti lepingud, et ellu viia programmi tegevused. Lepingud sõlmis EV rahandusministeeriumi Lepingute Sõlmimise ja Rahastamise Osakond.

Riigikontroll hindas integratsioonirahade jaotamist 08.07.2004 Postimees Online

Riigikontroll auditeeris riigieelarvest ja välisabist rahastatava programmi „Integratsioon Eesti ühiskonnas 2000-2007” elluviimist ja rahakasutust.

Auditeeritud asutused olid Rahvastikuministri Büroo, Kultuuriministeerium ja Siseministeeriumi valitsemisalas olev Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus (MEIS).

Toetuste maksmine oli auditi hinnangul hästi korraldatud. Ligi kolmandiku taotlustest lükkas MEIS küll tagasi, kuid põhjendatult. Toimised ka projektide rahastamisega kaasnevate riskide vältimise meetmed.

V.2. MISSIOON: KORRALDADA RIIKLIKU PROGRAMMI HARIDUSMINISTEERIUMI VASTUTUSALA JUHTIMINE JA HINDAMINE, ET TAGADA PROGRAMMI ARENG, TÕHUS RAKENDAMINE JA PÕHIEESMÄRKIDE SAAVUTAMINE

Haridusprogrammide Keskus – 1 423 109 kr

Rakendati riikliku integratsiooniprogrammi tegevuskavasid Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalas vastavalt ministeeriumi ja sihtasutuse vahelisele lepingule. Haridusprogrammide Keskuse juhtida, korraldada ja hinnata oli 2004. aastal alamprogrammide „Haridus”

V. ALAMPROGRAMM „RIIKLIKU PROGRAMMI JUHTIMINE, HINDAMINE JA ASUTUSTE TEGEVUSVÕIME SUURENDAMINE”

---

18 valdkonda, alamprogrammi „Etniliste vähemuste haridus ja kultuur” kaks valdkonda, alamprogrammi „Ühiskonnapädevus” neli valdkonda. Haridusprogrammide Keskuse töötajad osalesid erinevatel koolitustel: ajajuhtimine, korrektne dokumendikeel ja MS Project. KPMG poolt viidi läbi Haridusprogrammide Keskuse arendamise nõustamine.

V.3. MISSIOON: SUURENDADA INTEGRATSIOONIGA SEOTUD ASUTUSTE TEGEVUSVÕIMET, SH PARANDADA VENEKEELSE INSTITUTIONAAL-UTILITAARSE INFO KÄTTESAADAVUST JA KVALITEETI ASUTUSTES

V.3.3. Integratsiooni Sihtasutuse juhtkonna ja töötajate koolitus ning tehnilise baasi tugevdamine

„Mitmekultuuriline Eesti”, sh välisabi – 128 561 kr

Sihtasutuse töötajatele toimus koolitus suhtlemisest raske kliendiga. Jätkus sihtasutuse veebilehekülje administreerimise keskkonna uuendamine. Projekti meeskonna liikmed osalesid täienduskoolitusel – korraldajateks Tartu Ülikool, EMI-EWT Ida-Lääne Koolituse AS, BCS Koolitus.

V.3.4 Kodakondsus- ja Migratsiooniameti (KMA) ametnike koolitus.

„Mitmekultuuriline Eesti”, sh välisabi – 22 805 kr

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla poolt korraldatud Kodakondsus- ja Migratsiooniameti ametnike koolitusel suhtlemisest raske kliendiga osales 18 KMA töötajat.

V.3.5. Koolitused teistele ministriumitele ja riigiasutustele.

„Mitmekultuuriline Eesti”, sh välisabi – 45 874 kr

2003. aastal läbiviidud avaliku arendusprojekti konkursi „Kohaliku omavalituse muukeelse elanikkonna integratsiooni meetmed ja mõõdikud” tulemusena sõlmiti leping Eesti Avaliku Halduse Instituudiga. Antud lepingu raames töötati 2004. aastal välja meetmed ja mõõdikud integratsiooniprotsessi tõhustamiseks kohaliku omavalitsuse tasandil ning koostööks riikliku integratsiooniprogrammiga koostati kohalike omavalitsuste institutsioonide esindajaid integratsiooni küsimustes abistav käsiraamat. Tulemuste tutvustamiseks korraldati avalik foorum.

FINANTSARUANDED 2000-2004 FINANCIAL STATEMENTS 2000-2004

1. Tulud / Income	2000/ EEK	2001/ EEK	2002/ EEK	2003/ EEK	2004 EEK
1.1 Sihtotstarbelised toetused / <i>Transfers and contributions</i>	20 366 648	29 286 263	33 056 395	45 664 150	28 234 948
1.2 Finantstulud (intressid, valuuta kursivahed) / <i>Income from operating activities</i>	16 256	40 737	125 541	153 270	291 984
1.3 Muud tegevustulud Other income	16 894	10 317	150 601	7 750 901	200
Tulud kokku / Total income.	20 399 798	29 337 317	33 332 537	53 568 321	28 527 132
2. Kulud / Expenses					
2.1. Sihtasutuse tegevuskulud / <i>Operating expenses</i>	3 728 611	6 241 412	7 330 001	8 911 966	11 084 526
2.2. Finantskulud (trahvid, valuuta kursivahed) / <i>Expenses from operating activities</i>	0	22 944	0	596	0
2.3. Toetused / <i>Contribution to projects</i>	16 974 479	22 914 080	25 635 340	44 279 535	17 036 231
Kulud kokku / <i>Total expenses</i>	20 703 090	29 178 436	32 965 341	53 192 097	28 120 757
3. Põhivara kulum / <i>Amortization</i>	75 698	172 571	233 154	327 574	326 478
4. Eelmise aasta ületulev jääk / <i>Transfer from the previous year</i>	455 253	76 263	62 573	166 549	215 199
Tulem aasta lõpuks / <i>Annual result</i>	76 263	62 573	196 615	215 199	295 096
Administreeritavate vahendite kogusumma võetud kohustuste järgi (sõlmitud lepingud sh. välisabi kasuta- miseks, nõukogu ja hindamiskomis- jonide otsused vahendite eraldamisest) ja välisabi, mille väljamaksed teostati abiandja poolt / <i>Total amount of funds subject to administration according to assumed obligations (contracts agreed upon including those for the use of foreign aid, the decisions of the council and evaluation commissions to grant funding) and payments of which were made by the provider of this aid.</i>	35 229 084	38 446 565	38 090 392	59 359 958	51 611 032

INTEGRATSIOONI SIHTASUTUSE NÕUKOGU 2004 GOVERNING BOARD OF THE INTEGRATION FOUNDATION 2004

Alates 11.06.2004.a. on vastavalt põhikirja muudatusete nõukogu liikmete arv vähendatud 7-le
From June 11th 2004 the number of the members is reduced to 7 by the change of the Statute.

Nimi <i>Name</i>	Ametikoht <i>Position</i>	Märkused <i>Notes</i>
Nõukogu liikmed alates 11.06.2004 <i>Members of the Governing Board from June 11th 2004</i>		
1	Paul-Eerik Rummo	Rahvastikuminister, nõukogu esimees <i>Minister without portfolio for Population Affairs, Chairman of the Board</i>
2	Toivo Maimets	Haridus- ja teadusminister <i>Minister of Education and Research</i>
3	Sergei Ivanov	Riigikogu liige <i>Member of Parliament (Riigikogu)</i>
4	Ants Pauls	Riigikogu liige, nõukogu aseesimees <i>Member of Parliament (Riigikogu), Deputy Chairman of the Board</i>
5	Einike Uri	Siseministeerium, rahvastiku asekantsler <i>Deputy Secretary-General for Population Affairs, Ministry of Internal Affairs</i>
6	Ignar Fjuk	Ühenduse Alkoholivaba Eesti (AVE) esimees <i>Chairman of the Estonian Temperance Union</i>
7	Mati Heidmets	Tallinna Pedagoogikakõikooli rektor <i>Rector of the Tallinn Pedagogical University</i>

TÖÖTAJAD / STAFF

Mati Luik Sihtasutuse juhataja / <i>Director</i>	mati.luik@meis.ee
Karin Rätsep Administratiivdirektor / <i>Administrative Director</i>	karin.ratsep@meis.ee
Kristina Pirgop Juhataja abi, projektijuht / <i>Aid to the Director, Project Manager</i>	kristina.pirgop@meis.ee
Kristina Riis Sekretär-assistent / <i>Secretary-assistant</i>	kristina.riis@meis.ee
Raido Valdre Peraamatupidaja / <i>Chief Accountant</i>	raido.valdre@meis.ee
Monika Pertel Raamatupidaja / <i>Accountant</i>	monika.pertel@meis.ee
Hille Hinsberg Avalike suhete juht / <i>Head of Public Relations</i>	hille.hinsberg@meis.ee
Kaie Kõrtsini Infosüsteemide haldur / <i>Manager of Information Systems</i>	kaie.kortsini@meis.ee
Kristi Lillemägi Struktuurifondide üksuse juht / <i>Head of Structural Funds Unit</i>	kristi.lillemagi@meis.ee
Katrin Tamme Noorsootöö projektijuht / <i>Project Manager (Youth Projects)</i>	katrin.tamme@meis.ee
Eda Silberg Välisabiprojekti „Mitmekultuuriline Eesti“ projekti koordinaator / <i>Project Coordinator, External Assistance Project “Multicultural Estonia”</i>	eda.silberg@meis.ee
Kätlin Kõverik Välisabiprojekti „Mitmekultuuriline Eesti“ projektijuht (haridusvaldkond) / <i>Project Manager, External Assistance Project “Multicultural Estonia” (Education)</i>	katlin.koverik@meis.ee
Svetlana Belova Välisabiprojekti „Mitmekultuuriline Eesti“ projektijuht (keelekümbelus) / <i>Project Manager, External Assistance Project “Multicultural Estonia” (Language Immersion)</i>	svetlana@kke.ee
Karin Rätsep Phare administratiivüksuse juht / <i>Head of PHARE PO Support Unit</i>	karin.ratsep@meis.ee

Hille Hinsberg Phare administratiivüksuse projektijuht / <i>Project Manager, PHARE PO Support Unit</i>	hille.hinsberg@meis.ee
Ave Härsing PHARE projektiüksuse juht / <i>Head PHARE Project Unit</i>	ave.harsing@meis.ee
Kaie Kõrtsini PHARE projektiüksuse projektijuht / <i>PHARE Project Unit Assistant</i>	Kaie.kortsini@meis.ee
Iris Järv „Interest'i” tagasimaksekontori juhataja Tallinnas / <i>“Interest” Project Reimbursements Administrator in Tallinn</i>	Iris.jarv@meis.ee
Anu Iva „Interest'i” tagasimaksekontori juhataja Jõhvis / <i>“Interest” Project Reimbursements Administrator in Jõhvi</i>	anu.iva@meis.ee
Eda Silberg Haridusprogrammide Keskuse juht / <i>Head of Centre for Educational Programmes</i>	eda.silberg@meis.ee
Toivo Sikk Haridusprogrammide Keskuse projektijuht / <i>Project Manager, Centre for Educational Programmes</i>	toivo.sikk@meis.ee
Reet Salu Haridusprogrammide Keskuse projektijuht / <i>Project Manager, Centre for Educational Programmes</i>	reet.salu@meis.ee
Marika Flaur Haridusprogrammide Keskuse projektijuht / <i>Project Manager, Centre for Educational Programmes</i>	marika.flaur@meis.ee
Evelin Müüripeal Haridusprogrammide Keskuse projektijuht / <i>Project Manager, Centre for Educational Programmes</i>	Evelin.myyripeal@meis.ee
Irene Käosaar Keelekümbluskeskuse juht / <i>Head of Language Immersion Centre</i>	irene@kke.ee
Aivar Liivrand Hiliskeelekümbluse programmi juht / <i>Manager, Late Immersion Programme</i>	aivar@kke.ee
Kai Völli Keelekümbluskeskuse õppevara arendusjuht / <i>Manager - Teaching Materials Development</i>	kai@kke.ee
Evi Mõttus Keelekümbluskeskuse koolitusjuht / <i>Training Manager</i>	evi@kke.ee

TÖÖTAJAD / STAFF

Svetlana Belova
Alushariduse programmi juht / *Manager, Language Immersion Programme in Kindergartens* svetlana@kke.ee

Maire Kebbinau
Varase keelekümbeluse programmi juht / *Manager of Early Language Immersion Programme* maire@kke.ee

Tanel Mätlik
Projektijuht, PEACE-COM. EL kuues raamprogramm /
Project manager, PEACE-COM. EU Framework Programme tane.matlik@meis.ee

Ülle Kraft
Üleminekufondi tugiüksuse juht / *Head of Transition Facility Unit* ylle.kraft@meis.ee